

Co je to dyslexie? Jaké jsou její příčiny a projevy?

Dyslexie patří mezi nejčastější specifickou poruchu učení, která ovlivňuje především čtení, psaní, krátkodobou paměť a další s tím související projevy. V určité míře se vyskytuje zhruba u 8–10 % populace. Dyslexie může a nemusí být doprovázena dalšími „poruchami“ jako dysgrafie, dysortografie, dyspraxie, dyskalkulie a další.

Proč mám dyslexii?

Nejčastější příčinou, na které se odborníci v současné době shodují, je vliv genů. V rámci rodiny se přenesení tohoto genu děje přibližně u 40 až 50 % případů. Dyslexie ale může být způsobena i jinými faktory jako vývoj dítěte v těhotenství a podobně.

Co to vlastně přesně „je“?

Dyslexie je **porucha nervového systému, respektive oslabená funkce určité části levé hemisféry. V praxi to pak vypadá tak, že s činnostmi, které jsou běžně spravovány levou hemisférou, jako například čtení, musí „vypomáhat“ i pravá hemisféra.** Což vytváří odlišné fungování mozku při některých činnostech.

Mizí dyslexie v dospělosti?

Dyslexie v dospělosti nemizí, jedinci ji mohou kompenzovat výběrem typu činnosti, ale principiálně je „napořád“. O to důležitější je právě pokoušet se vybírat si co nejvíce ty činnosti, které nám jdou a ne naopak. Bohužel také nemizí negativní pocity nedostatečnosti a nízkého sebevědomí, pokud byl v dětství zvolený nevhodný přístup. Odkaz. V některých případech může dojít ke zlepšení určitým „dozráním“ nervového systému, ale jde spíše o určité konkrétní posuny u některých osob než obecné pravidlo.

Když si nejsem jistý, jestli se mě dyslexie týká?

Prohlédněte si níže vypsané projevy a zjistěte, zda je u sebe nebo někoho ve Vašem okolí vidíte. V případě, že si myslíte, že by se Vás to nebo Vašeho dítěte mohlo týkat, rozhodně doporučujeme navštívit specializovaná speciální pedagogická centra. Těch je celá řada a můžete v nich absolvovat specializovaný test. Tento „dyslektický test“ bude zkoumat především Vaše čtení, psaní, poslech a další. Rozhodně se není čeho bát a budete brzo vědět více. Tento typ testů zvláště doporučujeme u dětí a studentů, kteří ve školní docházce často i na vysoké škole mohou díky „oficiálnímu dyslektickému potvrzení“ získat zvláštní pomoc či úpravu výuky nebo hodnocení.

Co dyslexie není?

Není to lenost či hloupost. Není spojená s konkrétní hladinou IQ ani se nevztahuje pouze na určitou rasu či pohlaví. Není „pouze“ psychologickým či společenským jevem.

Co je to dvojí výjimečnost?

Dyslexie a jiné specifické poruchy učení se mnohdy vyskytují u jedinců s velmi vysokým IQ. Ti jsou pak označováni za „dvojitě výjimečné“ právě pro svou dyslexii a inteligenci. Jejich schopnosti v některých činnostech vůči jiným jsou pak často vidět velmi výrazně. V zahraničí existují i školy, které se zaměřují právě na takovouto mládež.

PŘEHLED PROJEVŮ:

Problémy se čtením

- Pomalé čtení
- Čtení s obtížemi
- Únava ze čtení
- Obtížné soustředění se na čtení po dlouhou dobu
- Zapomínání neznámých slovíček, i když už se je učili mnohokrát
- Zapomínání na to, co bylo právě přečteno
- Pletení si podobně vypadajících či znějících písmen jako například b a d, b a p a další
- Potřeba text číst vícekrát dokola
- Přehlédnutí písmena či slova
- Vynechávání drobných slov jako předložek a podobně
- Ztrácení se v hustším textu při čtení
- Obtíže s vnímáním obsahu textu při soustředění se na samotné čtení
- Problém se správným psaním a výslovností (zvláště pak u cizích jazyků, kde se psaní a výslovnost neshodují nebo jsou jinak komplikované)
- Přeskakování písmen v psaném i čteném projevu (může se projevovat jako čtení zcela jiného slova)

Problémy s psaním

- Ztrácení písmen či slov
- V cizích jazycích s odlišnou výslovností než psaný text (jako anglický, francouzský jazyk a další) tendence psát slova „foneticky“ (tak jak se vyslovují)
- Chaotické psaní s nutností řady organizačních revizí (zvláště u delších prací)
- Omezená písemná slovní zásoba u cizích jazyků kvůli nejasnostem jak se píše

Další projevy, které se často vyskytují u dyslektiků:

- Obtíže s pamatováním si časových rozvrhů a jiné obtíže s časovou a jinou organizací (systematičnost, dokončit věci na čas atd.)
- Obtíže s prostým memorováním a učením se „slovo od slova“
- Mírné problémy s pohybovou koordinací
- Obtíže s pamatováním si domácích úkolů, jmen, míst a směrů
- Potíže s oblékáním (např. nasazení bot na špatnou nohu)
- Problém s příjmením a zapamatováním si příliš pokynů či informací naráz
- Problémy s určováním směru (ztratí cestu i ve známé oblasti)
- Časté pletení pravá/ levá, sever/jih, nahoře/dole
- Rychlá ztráta koncentrace a pozornosti
- Špatná krátkodobá paměť, zároveň dobrá dlouhodobá
- Častá neklidnost (zvláště při stylu výuky „sed' a čti si“)
- Časté změny nálad (mnohdy spojené s frustrací)
- Obtížné vybavení některých vizuálních či zvukových vjemů (např. dané slovo „nevidí“, jak má být napsané či přečtené)

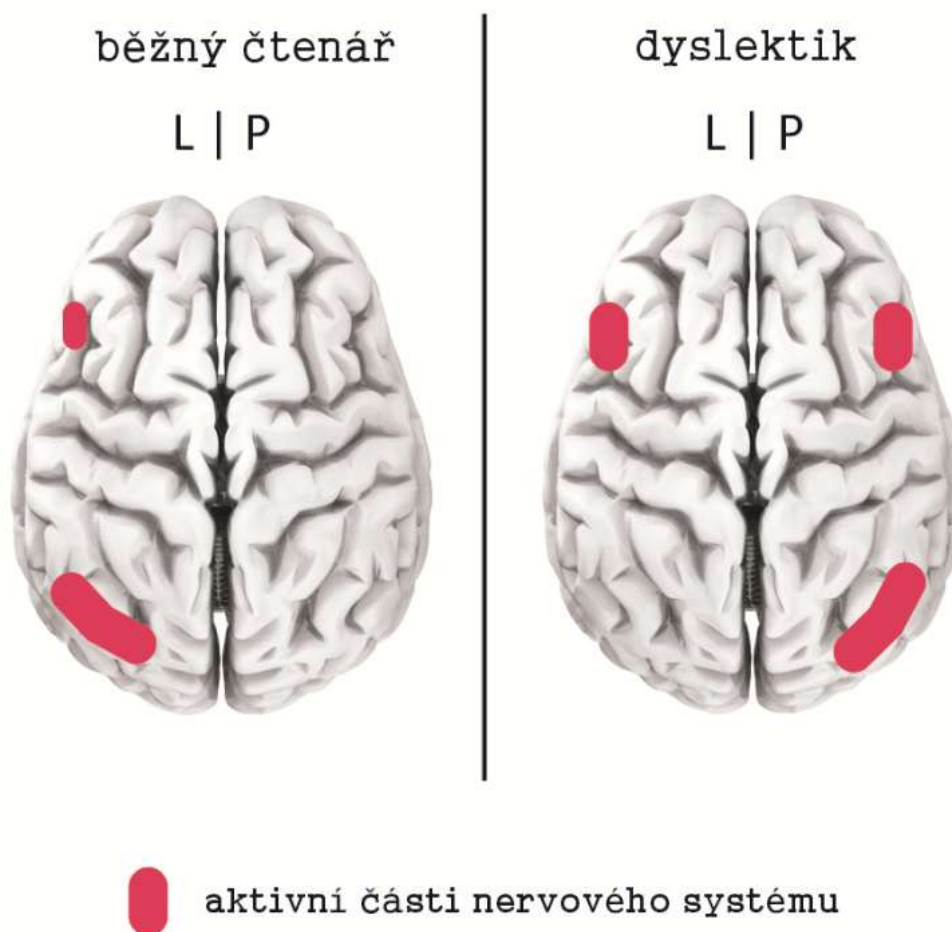
Jak funguje „dyslektický“ mozek?

Díky současným technologiím můžeme přesně pozorovat, jak funguje náš nervový systém. To může pomoci k pochopení toho, jak odlišně od běžné populace informace zpracovávají dyslektici.

Základní odlišností běžného a dyslektického mozku je činnost **levé hemisféry**. Ta je u **dyslektiků méně aktivní**. Řadu činností, které běžně zpracovává (především systematicko-logického charakteru), tak u dyslektiků řeší **pravá hemisféra**, která je **naopak aktivnější**. S tím je spojena i **velikost hemisfér**, kdy u běžné populace je levá lehce větší, zatímco u dyslektiků je větší pravá nebo jsou symetrické.

Abychom Vám tyto rozdíly více přiblížili, vytvořili jsme na základě reálných snímků mozkové aktivity zjednodušenou grafiku zcela ukázkové systematické činnosti, jako je čtení.

Mozek při čtení

Odlišné výsledky a schopnosti dyslektiků a nedyslektiků jsou tedy logickým vyústěním odlišného způsobu zpracování informací a měly by tak být i chápány a akceptovány. Jelikož je neurologie jednou z oblastí, kde toho stále víme relativně málo, objevují se i v této problematice nové objevy a teorie.

Jsou nějaká pozitiva dyslexie?

O pozitivěch se vede široká diskuze a názory se na to liší. Většinou jsou ale zmiňovány vlastnosti jako kreativita, inovativní přístup, vizuální cit, schopnost řešit komplexní problémy a vidění souvislostí a další.

Konkrétní výpis projevů čerpáme z knihy *Dyslexia: Time for talent* od autorky Caroliny Frohling, kterou pro její přehlednost, obsáhlost a zároveň konkrétnost vřele doporučujeme všem rodičům a jiným, kteří se o dyslexii a technikách, jak s ní pracovat, chtějí dozvědět více. Zatím je bohužel dostupná pouze v angličtině (i když jednoduché a čtivé), ale třeba se dočkáme jednou i českého překladu.

Mojedyslexie.cz